

Συμβολή στον Ἀντι-εκτρωσιακό Ἀγώνα

ΠΑΝΑΓΙΑ
Η
ΒΡΕΦΟ
ΦΙΛΟΥΣΑ
Η ΠΡΟΣΤΑΤΙΣ
ΚΑΙ ΒΟΗΘΟΣ
ΤΩΝ ΕΚΤΡΩΘΕΝΤΩΝ
(ΕΥΧΑΙΡΕΤΗ)

■ «Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ὅλον αὐτοῦ»

Παρένθετη μητρότητα ἐπ' ἀμοιβῆς: Ἡθικὴ ἐπιλογή;*

Μὲ τὴν πρόοδο τῆς ιατρικῆς ἐπιστήμης εἶναι πλέον δυνατὴ ἡ γονιμοποίηση γαμετῶν – ὠαρίου καὶ σπερματοζωαρίου – στὸ ἐργαστήριον, ἔξω δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα.

Ὅταν ἡ κυοφορία ἀπὸ τὴν γενετικὴ μητέρα δὲν εἶναι δυνατὴ, τὸ ἔμβρυο δίνεται στὴν παρένθετη μητέρα νὰ τὸ κυοφορήσῃ γιὰ ἑννέα μῆνες καὶ στὴν συνέχεια νὰ τὸ παραδώσῃ στοὺς γονεῖς.

Ἄν θὰ εἶχε κανεὶς ἀντίρρηση ἂν μιὰ τέτοια πράξι διεξαγόταν ὑπὸ ὄρους ἀλτρουϊσμοῦ; **Μ**ᾶλλον ὄχι. Ἐνα συγγενικὸ πρόσωπο, συνήθως ἡ μητέρα ἢ ἡ ἀδελφή, θὰ μπορούσε νὰ ἀναλάβῃ νὰ κυοφορήσῃ τὸ παιδί τῆς νύφης τῆς ἢ τῆς ἀδελφῆς τῆς.

Ἐντούτοις, οἱ νομοθέτες τῶν λεγόμενων «ἀνεπτυγμένων» χωρῶν ἐπιτρέπουν τὴν προσφυγὴ στὴν παρένθετη μητέρα ἐπ' ἀμοιβῆς, δίνουν δηλαδὴ τὸ πράσινο φῶς στὴν ἐμπορικὴ παρένθετη μητέρα.

Ὡς συνέπεια αὐτοῦ, συχνὰ μὲ τὴν ὑποστήριξη τῶν κέντρων ἔξω-σωματικῆς γονιμοποίησης ποὺ ἀνθοῦν στὶς εὐπορες χώρες, ὅπως εἶναι ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Αὐστραλία, ἔχουν ἰδρυθεῖ μεσιτικὲς ἐταιρεῖες ποὺ ἐπιδίδονται στὴν ἐξεύρεση παρένθετων μητέρων στὴν Ἰνδία, στὸ Νεπάλ καὶ στὸ Πακιστάν, προκειμένου νὰ κυοφορήσουν ἐπὶ πληρωμῇ τὸ παιδί τῶν πλούσιων ζευγαριῶν τῆς Δύσης.

• **Τὸ θέμα τῆς ἐκμίσθωσης τῶν ἀναπαραγωγικῶν λειτουργιῶν τῆς γυναίκας εἶναι σοβαρὸ καὶ ἐγείρει πολλὰ ἀντιρρήσεις.** Σὲ ὅ,τι ἀκολουθεῖ, θὰ ἀναφερθῶ σὲ δύο ἀπὸ αὐτές.

Α. Πολλὰς φεμινίστριες, καὶ ὄχι μόνο, ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἐκμίσθωση τῶν ἀναπαραγωγικῶν λειτουργιῶν τῆς γυναίκας εἶναι ἕνα ἐπάγγελμα καὶ ὅτι οἱ παρένθετες τὸ ἀναλαμβάνουν ἔπειτα ἀπὸ

δική τους επιλογή. **Η** άποψη αυτή προϋποθέτει λογικά μια άλλη θέση, ότι δηλαδή τὸ σῶμα μου, τὰ ὄργανά μου, οἱ λειτουργίες μου εἶναι ιδιοκτησία μου καὶ ὅτι, ἐπομένως, μποροῦν νὰ καταστοῦν ἀντικείμενα οικονομικῆς συναλλαγῆς καὶ νὰ εἰσαχθοῦν στὴν ἀγορά.

Εντούτοις, ἡ θέση αὐτὴ εἶναι ἀστήρικτη καὶ σαθρὴ. Μπορῶ νὰ νοήσω τὸν ἑαυτό μου καὶ νὰ ὑπάρξω ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ τοὺς ζωγραφικοὺς πίνακες ποὺ ἔχω στὴν ιδιοκτησία μου. Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ ὑπάρξω ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ σῶμα μου. Σκέφτομαι, αἰσθάνομαι καὶ ζῶ μέσα ἀπὸ τὸ σῶμα μου καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀλλάξει αὐτό.

Ο Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς (7ος. αἰ.) γράφει, ὅτι «ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ὅλον αὐτοῦ», ὑπονοώντας ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι αὐτὸ τὸ ἀδιάσπαστο καὶ τὸ ἀδιαχώριστο, ἐνῶ ὁ Γάλλος φιλόσοφος Μορίς Μερλό-Ποντί ισχυρίζεται, ὅτι εἴμαστε τὸ σῶμα μας.

Η άποψη, ὅτι τὰ ὄργανά μας καὶ οἱ βιολογικὲς μας λειτουργίες εἶναι ιδιοκτησία μας ὑπάγεται σὲ μιὰ οικονομίστικη καπιταλιστικὴ πολιτικὴ, ἡ ὁποία θέλει, μέσω ποικίλων πρακτικῶν, νὰ ἐντάξει τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο στοὺς κανόνες τῆς ἀγορᾶς καὶ ἔτσι νὰ τὸν χειραγωγῆσει ἐντελῶς.

Β. **Η** άποψη, ὅτι ἡ **παρένθετη γυναίκα ἐλεύθερα καὶ αὐτόνομα ἀποφασίζει νὰ ἐκμισθώσει τὶς ἀναπαραγωγικὲς τῆς λειτουργίες** εἶναι ἐπίσης ἀπλοϊκὴ.

Διότι, πρῶτον, ὅπως ἀναφέρθηκε, οἱ παρένθετες γυναῖκες προέρχονται κατὰ κανόνα ἀπὸ τὶς ἀναπτυσσόμενες χῶρες, ἔχουν λάβει ἐλάχιστη ἢ καθόλου ἐκπαίδευση καὶ ἔχουν πολὺ χαμηλὴ αὐτοεκτίμηση. **Ἔτσι** πέφτουν εὐκολὰ θύματα ἐκμετάλλευσης τῶν ἐταιρειῶν ποὺ ἀναζητοῦν νὰ ἐκμισθώσουν παρένθετες γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὶς ἐπιθυμίες τῶν πλούσιων Αὐστραλῶν καὶ Ἀμερικανῶν πελατῶν τους.

Δεύτερον, διότι ἡ **αὐτονομία,** ὅπως χρησιμοποιεῖται στὸ παραπάνω ἐπιχείρημα, εἶναι προβληματικὴ. **Η ἠθικὴ αὐτονομία** δὲν εἶναι ἓνα ἀπλὸ «θέλω» ἢ «δὲν θέλω». **Κάτι** τέτοιο θὰ ἦταν μιὰ αὐθαίρετη ἐπιλογή. **Η ἠθικὴ αὐτονομία,** σύμφωνα μὲ τὸν Κάντ, περιλαμβάνει μιὰ ἐπιλογή, ἡ ὁποία διέπεται ἀπὸ καθολικοὺς ἠθικοὺς νόμους. **Αὐτὸ** σημαίνει ὅτι δὲν μπορῶ νὰ ἐπιλέξω νὰ χρησι-

μοποιήσω τὸν ἑαυτό μου –πρωτίστως– ἀλλὰ οὔτε καὶ τοὺς ἄλλους μόνο ὡς μέσο, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὡς σκοπὸ. **Διότι** μιὰ τέτοια μεταχείριση τοῦ ἑαυτοῦ μου (ἢ τῶν ἄλλων) ἀναιρεῖ τὴν **ἠθι-**

κή μου αὐτονομία (τὴν αὐτονομία τους) καὶ μὲ (τοὺς) ὑποβιβάζει στὴν κατάσταση τοῦ **πράγματος**, παραβιάζοντας τὴν ἀξιοπρέπειά μου (τους) ποὺ ὡς αὐτόνομα ὄντα ἔχουμε.

Ἐντούτοις, αὐτὸ ἀκριβῶς κάνει ἡ **ἐμπορική παρένθετη μητέρα**, ὅταν ἀποφασίζει, ὑποτίθεται αὐτόνομα, νὰ ἐκμισθώσει τὶς ἀναπαραγωγικές της λειτουργίες. **Στὴν** πραγματικότητα, ἡ ἴδια ἐλεύθερα πραγματοποιεῖ μιὰ πτυχὴ τοῦ ἑαυτοῦ της, δηλαδή αὐτόνομα ἀναιρεῖ τὴν ἠθική της αὐτονομία. **Γιὰ** τὸν λόγο αὐτό, ὀρισμένοι φιλόσοφοι ἔχουν μιλήσει γιὰ «ἀντίφαση» ἢ «παραδοξότητα» τῆς αὐτονομίας.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, κάποιοι ἄλλοι φιλόσοφοι, ἀκολουθώντας τὸν Μάρξ, κάνουν λόγο γιὰ ἓνα εἶδος «**ἠθικῆς ἀλλοτρίωσης**». **Αὐτὸ** ποὺ ἐννοοῦν ἀκριβῶς εἶναι ἡ ψυχολογικὴ κατάσταση ἐκείνη, τὴν ὁποία βιώνει ἡ παρένθετη, ὅταν προσποιεῖται ὅτι αὐτὸ ποὺ ἐκμισθώνει δὲν εἶναι τὸ δικό της σῶμα οὔτε οἱ δικές της λειτουργίες. **Περαιτέρω** δέ, ἔχει τὴν ψευδαίσθηση ὅτι ἡ πράξη αὐτή, τὴν ὁποία κάνει –ἢ κυοφορία ἐνὸς παιδιοῦ, τὸ ὁποῖο μετὰ τὴν γέννησή του θὰ παραδώσει στοὺς γενετικούς του γονεῖς– εἶναι μιὰ πράξη ποὺ τῆς εἶναι ἀδιάφορη. **Κάνει** ἀπλῶς τὴν δουλειά της. **Στὴν** πραγματικότητα, ὅμως, ἡ παρένθετη δένεται συναισθηματικὰ μὲ τὸ παιδί ποὺ κυοφορεῖ καὶ ὑποφέρει συναισθηματικὰ ὅταν τὸ παραδίδει στοὺς γονεῖς του. **Συχνὰ** μάλιστα ἀρνεῖται νὰ τὸ παραδώσει. **Ἐντούτοις**, ἡ ἴδια ἔχει καταδικάσει τὸν ἑαυτὸ της στὸ νὰ μὴ νιώθει τὰ συναισθήματά της, ἂν πρόκειται νὰ συνεχίσει νὰ ἐργάζεται ὡς παρένθετη. □

(*) Ἐφημερ. «Καθημερινή», 31.3.2019. • Τῆς Ἑλένης Καλοκαιρινοῦ, Ἀναπληρώτριας Καθηγήτριας Φιλοσοφίας τοῦ ΑΠΘ, Συγγραφέας τοῦ βιβλίου «From Meta-Ethics to Ethics: An Overview of R. M. Hare's Moral Philosophy», Peter Lang, Frankfurt am Main 2011. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

Γιὰ περαιτέρω μελέτη:

• Ἐ. Καλοκαιρινοῦ, «Εἶναι οἱ ρίζες τῆς ἠθικῆς καὶ δικαϊκῆς αὐτοκατανόησής μας ὑπὸ ἀπειλή; Οἱ ἀπόψεις τοῦ Jürgen Habermas γιὰ τὶς γενετικὲς τεχνολογίες». **Ἀπὸ** τὸ βιβλίο «Εἰσαγωγή στὴ Βιοηθική: Ἱστορικὲς καὶ συστηματικὲς προσεγγίσεις», Σ. Δεληβογιατζῆς καὶ Ἐ. Καλοκαιρινοῦ (ἐπιμ.), Σύγχρονη Παιδεία, Θεσσαλονίκη 2014, σελ. 191-206.

• Ἐ. Καλοκαιρινοῦ, «Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος; Ἦ, γιατί τὸ ἔμβρυο in vitro δὲν εἶναι ὑλικὸ ποὺ χρησιμοποιοῦμε;». **Ἀπὸ** τὸ βιβλίο «Ὁ ἄνθρωπος καὶ οἱ τεχνικὲς τῆς ἰατρικῆς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς», Ἐ. Καλοκαιρινοῦ, Ἐ. Πρωτοπαδάκης καὶ Τρ. Ζέλκα (ἐπιμ.), Σύγχρονη Παιδεία, Θεσσαλονίκη 2018, σελ. 89-110.

• Μ. Sandel, «Τί δὲν μπορεῖ νὰ ἀγοράσει τὸ χρήμα», Ἀθήνα, Πόλις, μτφρ. Μ. Μητσός, 2016.